

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.58.330994>

УДК 328.185(477)

А. В. Гарбінська-Руденко, канд. юрид. наук, доцент

Державний податковий університет

Кафедра фінансового та податкового права

вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна

e-mail: prokyror.irpin@i.uaORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0971-1234>*М. В. Глух*, канд. юрид. наук, професор, завідувач кафедри

Державний податковий університет

Кафедра фінансового та податкового права

вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна

e-mail: marina_gluh@ukr.netORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6107-5415>

ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито суть та особливості прояву корупції в системі публічного управління. Наголошено, що корупція є однією з головних загроз для ефективності державного управління, яка підриває довіру громадян до інституцій влади, гальмує економічний розвиток і сприяє порушенню принципів верховенства права. Проаналізовано основні наукові підходи до визначення поняття «корупція», зокрема інституційний, правовий та соціально-політичний. Визначено, що корупція в публічному управлінні може проявлятися в різних формах – від зловживання службовим становищем до прийняття неправомірних рішень на користь окремих осіб чи груп.

Досліджено чинники, які сприяють поширенню корупції в органах публічної влади, серед яких: низький рівень прозорості, відсутність належного контролю, недосконалість нормативно-правового регулювання, нестача політичної волі до змін, а також низька правова культура посадових осіб. Окрему увагу приділено аналізу наслідків, до яких призводить корупція, зокрема зниженню якості надання публічних послуг, втратам бюджету та погіршенню міжнародного іміджу держави.

Особливу увагу приділено ролі антикорупційної політики як інструменту забезпечення доброчесності в публічному секторі. Розглянуто національні та міжнародні механізми запобігання корупції, зокрема функціонування антикорупційних органів, запровадження інструментів електронного врядування, використання механізмів відкритих даних та активну участь громадськості в процесах контролю та моніторингу діяльності влади.

Автори підкреслюють необхідність комплексного, системного підходу до подолання корупції, який має включати не лише каральні заходи, але й ефективну профілактику, формування етичних стандартів поведінки державних службовців, підвищення рівня їхньої відповідальності та професіоналізму. Зроблено висновок, що боротьба з корупцією повинна стати невід'ємною частиною державної політики та культури управління, котра сприятиме зміцненню демократичних інституцій, підвищенню рівня прозорості, підзвітності та довіри громадян до влади. Запропоновані конкретні заходи з підвищення ефективності антикорупційної політики в державі.

Ключові слова: публічне управління, корупція, антикорупційна політика, корупційні ризики, зловживання, фінансовий контроль, публічні закупівлі, антикорупційні заходи.

Постановка проблеми. Корупція є одним із головних викликів, що підриває засади ефективного публічного управління. Вона деформує систему ухвалення управлінських рішень, нівелює принципи законності, прозорості та підзвітності, спричиняє втрату довіри громадян до інституцій влади. В умовах воєнного стану, коли управлінські ресурси мають бути мобілізовані на подолання кризових викликів, наявність корупції особливо критично впливає на здатність держави ефективно функціонувати.

Необхідність вжиття системних заходів для недопущення корупційних схем обумовлена не лише внутрішніми викликами, а й потребою збереження довіри міжнародних партнерів. Україна значною мірою покладається на зовнішню фінансову допомогу, гранти та кредити міжнародних організацій, які потребують чіткої звітності та прозорості у витрачанні коштів. Будь-які прояви корупції підривають довіру до України як надійного партнера, що негативно позначається на економічній стабільності та можливостях подальшого залучення фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що як українські, так і зарубіжні науковці з різних сфер – зокрема юриспруденції, політології, соціології, психології та державного управління – активно досліджують загальні умови, що сприяють виникненню та поширенню корупції, а також розробляють підходи до її запобігання і протидії. Водночас, провідні позиції у вивченні цього явища займають дослідники з країн із розвинутою економікою, серед яких С. Алатас, Д. Андерсон, С. Вей, Г. Беккер, Д. Кауфман, Р. Клітгард, П. Мауро, І. Мені, Д. Норт та інші.

На національному рівні проблеми формування та поширення корупційних процесів у системі публічного управління відображено у працях таких українських дослідників, як В. Бакуменко, В. Баштанник, А. Волошенко, Н. Липовська, Є. Невмержицький, В. Федоренко та інші [1].

Попри значний внесок вчених у дослідження вказаної проблематики, слід констатувати, що використання сучасних заходів в протидії корупції в умовах воєнного стану залишається недостатньо опрацьованим. Також теоретично не достатньо розробленою залишилась низка питань, що пов'язані із практичною реалізацією методів боротьби з корупцією.

Метою статті є проведення теоретико-правового аналізу явища корупції, виявлення її впливу на ефективність системи публічного управління, а також визначення напрямів вдосконалення антикорупційної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу. Після початку повномасштабного вторгнення агресора, в умовах оптимізації державних витрат з метою забезпечення обороноздатності нашої країни, проблематика корупційних проявів у публічному управлінні лише загострилася. За результатами соціологічного дослідження, проведеного у 2024 році соціологічною компанією Info Sapiens «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність», у рейтингу проблем, які найбільше турбують наших громадян, корупція посідає друге місце. До того ж поширеність корупції як проблеми значно зросла. У 2024 році прояв корупції зазначили дуже серйозною проблемою 79,4% опитаних громадян, що є більшим показником ніж у 2023 році. Таким чином, оцінка серйозності проявів корупції статистично значуще зростає другий період поспіль (2023 і 2024 рр.). У 2024 році цей показник досяг найбільшого значення з 2021 року [2].

Високий рівень занепокоєння громадян обумовлений тим, що корупція має системний характер і негативно впливає на економічний розвиток, державне управління та довіру до публічної влади. Для проведення аналізу змісту цього негативного явища варто визначити що саме являє собою корупція.

Як і будь-яке складне та багатоаспектне явище корупція не має єдиного універсального визначення. Можна виокремити два підходи до визначення даного поняття: доктринальний (базується на дослідженнях вчених та науковців), офіційний або легальний (ґрунтується на міжнародних документах, нормативно-правових актах та інших джерелах, які мають юридичну силу).

У сучасній науковій літературі корупція розглядається як системне явище, яке пронизує усі рівні влади, починаючи з найвищих органів до місцевого самоврядування. За визначенням Закону України «Про запобігання корупції» [3], це використання особою наданих їй повноважень з метою одержання неправомірної вигоди. Водночас, у сфері публічного управління - означає викривлення інтересів держави через особисті або корпоративні інтереси посадових осіб.

Доктринально корупція розглядається як соціально-політичне явище, яке руйнує основи державності, послаблює управлінські інститути, гальмує економічний і соціальний розвиток. Вона порушує баланс між публічними та приватними інтересами, призводячи до прийняття неефективних, упереджених або неправомірних управлінських рішень [3].

Існують і різні тлумачення корупції як поняття у міжнародно-правових актах. Так, Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий 34-ю сесією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй 17 грудня 1979 року, визначає корупцію як «..... включає будь-яку дію або бездіяльність, як напрошену, так і отриману, внаслідок подарунка, обіцянки або підкупу, або незаконного одержання такого подарунка чи підкупу при виконанні службових обов'язків чи у зв'язку з ними, коли б така дія або бездіяльність не мала місце». Водночас у ньому зазначається, що «поняття корупції слід тлумачити в рамках національного законодавства». Пакт є першим міжнародним документом, який дає визначення корупції [4].

У подальшому, міжнародне право підтримувало більш широке тлумачення корупції. Так, Міжнародна конвенція по боротьбі з корупцією, прийнята на рівні Організації американських держав (ОАД) 29 березня 1996 р., визначила (ст. 6 Конвенції), що активний або пасивний підкуп державних службовців, а також «будь-яка дія або утримання від неї при виконанні обов'язків з метою незаконного отримання влади для себе або для третьої сторони» є корупцією [5, с. 15].

Науковці також не мають однастайності щодо наповнення категорії корупції. Наприклад, Є. В. Невмержицький вважає, що корупція – «це, в першу чергу, соціально-політичне явище, головною особливістю якого є використання посадовими особами законодавчої, виконавчої та судової влади, а також громадських об'єднань, установ і організацій господарського управління всіх форм власності свого службового становища для одержання матеріальних цінностей, послуг чи пільг для себе або третіх осіб» [6, с. 44].

М. Мельник підтримує думку, що корупція – «це різновид соціальної корозії, яка роз'їдає і руйнує органи державної влади, державу та суспільство загалом.

В її основі лежать такі вікові традиції взаємодії в суспільстві, як «послуга за послугу», *do ut des* («даю, щоб ти дав»)» [7, с. 34].

С. Серьогін визначає корупцію як «соціальне явище, яке полягає в порушенні правових і моральних норм заради отримання особистого нелегітимного доходу особами, яким доручено виконання обов'язків у сфері публічного управління» [8, с. 202].

В. Трепак відмічає, що корупція – «це соціальне, системне явище, що полягає у неправомірному використанні особами, які мають владні чи управлінські повноваження, власного становища, статусу, авторитету в особистих або корпоративних інтересах, що призводить до розкладання, деградації влади та соціального управління» [9, с. 185].

Отже, об'єднує вказане наукове тлумачення корупції те, що вона є ключовим чинником деструкції як правових засад держави, так і основ публічного управління, так як знижує якість ухвалення рішень, призводить до втрати легітимності та підриває функціональність публічних та суспільних інститутів.

Проте, корупція не виникає спонтанно, а є наслідком наявних передумов, які створюють можливості для таких корупційних дій. Такі передумови прийнято визначати як корупційні ризики, які становлять потенційну загрозу доброчесності у публічному та приватному секторах. У державному управлінні корупційні ризики стають причиною неефективного використання ресурсів, зниження рівня прозорості й підриву довіри громадян до органів влади.

Корупційні ризики в публічному управлінні визначаються як можливість виникнення ситуацій, котрі сприяють порушенням етичних стандартів або здійсненню неправомірних дій під час здійснення владних повноважень, прийняття управлінських рішень чи реалізації державної політики. Хоча прояви корупції охоплюють усі сфери публічного управління, зокрема й регуляторну, кадрову, правотворчу, найвищий рівень ризиків зосереджено у сфері публічних фінансів [10, с. 166].

Вважаємо, що серед основних факторів, які визначають корупційні ризики, варто виокремити:

- 1) відсутність прозорості у формуванні бюджетів:
 - недостатня відкритість бюджетного процесу, коли інформація про доходи, витрати та обґрунтування бюджетних рішень є недоступною або обмеженою для громадськості;
 - відсутність дієвих механізмів громадського контролю за розподілом та використанням бюджетних коштів;
 - нечіткість формулювання бюджетних статей, що дає можливість для маніпуляцій та корупційних схем.
- 2) зловживання службовим становищем:
 - лобіювання інтересів окремих осіб або груп під час розподілу бюджетних коштів;
 - вплив посадових осіб на ухвалення рішень щодо фінансування конкретних проєктів або підприємств без об'єктивного обґрунтування;
 - непотизм та конфлікт інтересів – призначення підрядників чи розподіл коштів між компаніями, пов'язаними з чиновниками або їхніми родичами [11].
- 3) порушення у процесі публічних закупівель:

- використання схем «договорів без конкуренції», коли контракти укладаються без проведення відкритих тендерів;
- вимоги, які штучно обмежують кількість учасників тендерів, або прописані так, щоб відповідати конкретному постачальнику;
- завищення цін на товари, роботи чи послуги, закупівля неякісних або непотрібних товарів;
- фальсифікація тендерної документації, підробка заявок або змова між учасниками тендерів.

4) недостатній контроль та аудит використання бюджетних коштів:

- недосконалість або неефективність механізмів внутрішнього та зовнішнього аудиту;
- низький рівень перевірок виконання бюджетних програм та витрат на місцях;
- відсутність належних санкцій за виявлені порушення або їхнє ігнорування.

5) маніпуляції з фінансовою та бюджетною звітністю:

- приховування реального фінансового стану органів влади чи комунальних підприємств;
- використання «подвійної бухгалтерії» для приховування корупційних операцій;

- фальсифікація звітності про виконання бюджетних програм [11].

6) політичний вплив та корупційні домовленості:

- використання бюджетних коштів для реалізації політичних інтересів (наприклад, збільшення соціальних виплат перед виборами);
- неофіційні домовленості між посадовцями та бізнесом щодо освоєння бюджетних коштів;
- використання бюджетних ресурсів для фінансування пов'язаних з владою організацій чи осіб.

7) низький рівень цифровізації та автоматизації бюджетних процесів:

- відсутність сучасних електронних систем управління бюджетом, що сприяє непрозорості та можливості маніпуляцій;
- використання паперових документів, які легше підробити або втратити;
- відсутність централізованих баз даних для моніторингу руху бюджетних коштів [10].

8) недостатня відповідальність за корупційні правопорушення:

- лояльне ставлення судової та правоохоронної системи до випадків бюджетної корупції;
- відсутність дієвого механізму захисту викривачів корупції;
- затягування розслідувань та покарання лише виконавців без притягнення до відповідальності ініціаторів корупційних схем [11].

Усі ці вказані фактори створюють сприятливий ґрунт для корупційних ризиків у публічному управлінні та потребують запровадження комплексних заходів з протидії.

Насамперед, необхідно забезпечити максимальну прозорість усіх процедур у системі публічного управління – від бюджетного планування до кадрової політики, державних закупівель, ухвалення нормативних актів і звітування. Запровадження сучасних цифрових інструментів, відкритих реєстрів, електронних

платформ для ухвалення та моніторингу управлінських рішень дає можливість мінімізувати людський фактор, оперативно виявляти порушення та забезпечити ефективний громадський контроль [12, с. 76].

Провідним елементом у боротьбі з корупцією під час реалізації управлінських рішень є посилення фінансового контролю та аудиту. Запровадження незалежного аудиту державних і місцевих фінансів відкриває можливість виявляти потенційні порушення на ранніх стадіях та оперативно реагувати на них. Важливу роль відіграє також підвищення ефективності внутрішнього контролю в державних установах та органах місцевого самоврядування, який передбачає посилення відповідальності посадових осіб за прийняті фінансові рішення, підвищення кваліфікації фінансових службовців та впровадження механізмів автоматизованого моніторингу фінансових потоків.

Не менш важливим напрямом є вдосконалення системи публічних закупівель. Корупційні ризики найчастіше виникають на етапах проведення тендерів, укладання контрактів та контролю за виконанням договорів. У цьому контексті особливе значення має розвиток електронних платформ для державних закупівель, таких як система ProZorro, яка забезпечує відкритість та конкурентність процесу [13, с. 14]. Разом з тим, важливо посилити відповідальність учасників торгів за порушення правил, розширити можливості громадського контролю за тендерними процедурами та запровадити механізми швидкого реагування на виявлені факти зловживань.

Суттєве значення має й удосконалення правового регулювання антикорупційної політики. В Україні діє низка законодавчих актів, спрямованих на боротьбу з корупцією, зокрема Закон України «Про запобігання корупції» [3], який визначає основні засади антикорупційної політики та встановлює механізми запобігання корупційним проявам у державному управлінні. Також важливими є Бюджетний кодекс України [14], який регламентує бюджетний процес та Закон України «Про публічні закупівлі» [15], що забезпечує прозорість тендерних процедур. Крім того, діє Державна антикорупційна програма [16], котра спрямована на системне зменшення корупційних ризиків у сфері державних фінансів.

Окрему роль у забезпеченні ефективного функціонування системи публічного управління відіграють антикорупційні органи. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) відповідає за розробку антикорупційної політики, моніторинг декларацій посадових осіб та контроль за дотриманням антикорупційного законодавства. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) займається розслідуванням корупційних злочинів високопосадовців, а Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) здійснює процесуальне керівництво такими розслідуваннями. Крім того, Вищий антикорупційний суд (ВАКС) розглядає справи щодо корупційних правопорушень та виносить відповідні рішення [17, с. 45].

Громадський контроль також є потужним інструментом у боротьбі з корупцією. Активне залучення громадянського суспільства до моніторингу реалізації управлінських рішень сприяє підвищенню відповідальності органів влади та зменшенню корупційних ризиків. Важливо створювати та підтримувати ініціативи, спрямовані на антикорупційну освіту, підвищення фінансової грамотності населення та формування культури доброчесності. Ініціативи на кшталт

«DOZORRO», які дозволяють громадянам відстежувати державні закупівлі та повідомляти про порушення, є ефективним інструментом запобігання корупції [18].

У процесі протидії корупції надзвичайно важливо враховувати елементи освіти та просвіти. Запровадження системної антикорупційної освіти на всіх рівнях – від загальноосвітніх навчальних закладів до професійної підготовки державних службовців – надасть поштовх формуванню в суспільстві культури доброчесності та нетерпимості до проявів корупції. Освітні програми мають включати практичні курси з прав людини, етики публічного управління, основ державного бюджету, механізмів контролю за владою тощо.

Ще одним важливим елементом ефективної антикорупційної стратегії є захист викривачів корупції. Створення безпечних, конфіденційних і законодавчо гарантованих каналів для повідомлення про порушення забезпечує можливість виявляти корупційні схеми ще на ранньому етапі. При цьому необхідно передбачити ефективні механізми захисту таких осіб від можливого переслідування або дискримінації, включаючи психологічну та правову підтримку.

Крім того, слід розширювати співпрацю з міжнародними організаціями, такими як Група держав проти корупції (GRECO), Програма розвитку ООН (UNDP) та Світовий банк, які мають значний досвід у впровадженні антикорупційних заходів та можуть надати методичну та фінансову підтримку у цьому напрямку [19, с. 35].

Група держав проти корупції (GRECO), створена Радою Європи, здійснює моніторинг антикорупційної політики держав-членів та надає рекомендації щодо вдосконалення законодавства і практики боротьби з корупцією. У своїх звітах GRECO оцінює ефективність антикорупційних заходів у бюджетному процесі та рекомендує конкретні кроки для усунення виявлених недоліків. Україна, як учасник GRECO, періодично проходить оцінювання та впроваджує рекомендації цієї організації [20, с. 138].

Програма розвитку ООН (UNDP) реалізує в Україні низку проєктів, спрямованих на запобігання корупції та підвищення прозорості бюджетних процесів. Одним із основних напрямів діяльності UNDP є впровадження цифрових рішень для моніторингу державних витрат. Також UNDP підтримує громадські ініціативи, спрямовані на контроль за розподілом бюджетних коштів, проводить тренінги для посадових осіб та надає методичні рекомендації щодо ефективного управління фінансами [21, с. 70, 71].

Світовий банк активно співпрацює з Україною у сфері реформування публічних фінансів та боротьби з корупцією. Організація надає технічну та фінансову допомогу для впровадження антикорупційних ініціатив, зокрема щодо підвищення прозорості державних закупівель та вдосконалення механізмів контролю за витрачанням бюджетних коштів. Наприклад, завдяки підтримці Світового банку в Україні була запроваджена система електронних закупівель ProZorro, про яку вже було згадано вище.

Окрім цих організацій, важливу роль відіграє співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD), яка надає аналітичні дослідження та рекомендації щодо вдосконалення механізмів управління державними фінансами. Також значний внесок у боротьбу з корупцією робить Міжнародний

валютний фонд (IMF), який у рамках фінансових програм для України висуває вимоги щодо підвищення прозорості та ефективності бюджетного процесу.

Висновки і пропозиції. На жаль, корупція в системі публічного управління є вже глибоко вкоріненим явищем, котре підриває легітимність влади, знижує ефективність управлінських рішень, провокує зловживання публічними ресурсами та зменшує довіру громадян до державних інституцій.

Вважаємо, що з метою підвищення ефективності антикорупційної політики в державі варто реалізувати наступні антикорупційні заходи як:

- провести інституційне зміцнення антикорупційних органів – забезпечити їх достатнє фінансування, кадрову незалежність і політичну неупередженість, а також посилити їхню ефективну координацію;

- продовжити цифровізацію адміністративних процедур – розширити використання інструментів електронного урядування (електронні тендери, бюджети, кадрові конкурси) для мінімізації впливу «людського фактору»;

- розширювати механізми державного фінансового контролю – запровадити системи автоматичного моніторингу витрат державних органів;

- посилити заходи з персональної відповідальності публічних службовців – удосконалити механізми притягнення до дисциплінарної, адміністративної та кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення, зокрема шляхом реформування дисциплінарних комісій;

- поширення впливу заходів громадського контролю – закріпити законодавчо обов’язковість врахування результатів громадського моніторингу у державних рішеннях, підтримувати розвиток громадських проєктів у даній сфері;

- проводити масштабну антикорупційну просвіту – включити до навчальних програм шкіл та освітніх програм вищих шкіл навчальні курси з антикорупційної культури, а також організовувати кампанії з підвищення обізнаності громадян про механізми захисту від корупції.

Отже, саме комплексна реалізація вищезазначених заходів допоможе позитивно вплинути на обмеження проявів корупції, сформувавши більш стійке середовище доброчесності в системі публічного управління.

Список використаної літератури

1. Мартинов Д. Ю. Феномен корупції в системі публічного управління: теоретичні аспекти наукового дискурсу. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2020_8_13
2. Соціологічне дослідження, проведене 2024 року соціологічною компанією Info Sapiens «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність». URL: https://www.sapiens.com.ua/publications/socpol-research/333/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_IS_NACP_2024_UKR.pdf.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 28.12.2014 р. № 77-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
4. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : резолюція 34/169 Генеральної асамблеї ООН 17 грудня 1979 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282.
5. Сухонос В. В. Правові заходи протидії корупції в Україні в сучасних умовах: науково-теоретичні аспекти: Монографія. Суми : Університетська книга, 2015. 74 с.
6. Камлик М. І., Невмержицький Е. В. Корупція в Україні. К.: Знання, 1998. 186 с.
7. Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. К.: Парлам. вид-во, 2000. 256 с.

8. Серьогін С. С. Соціальна сутність корупції в органах державної влади. Держ. упр. та місц. самоврядування: зб. наук. пр. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. Вип. 3 (3). С. 202-207.
9. Трепак В. М. Особливості дефініції поняття «корупція». Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ. 2015. № 4 (97). С. 181-196.
10. Беляєва О. П. Корупційні ризики як загроза економічній системі України. Сучасні виклики та сталий розвиток економіки і бізнесу: матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 грудня 2024 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя: ТДАТУ, 2024. 322 с.
11. Вплив корупції на економічне зростання. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. 2016. 24 с. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/12/feao_corruption_economy_a5_short_final.pdf.
12. Васіна А. Ю. Публічне управління та адміністрування: концептуальні засади та модернізація: навчально-методичний комплекс. Тернопіль, 2021. 113 с.
13. Малиняк Б. Корупційні ризики у бюджетних видатках: комплексні підходи до запобігання та мінімізації. Світ фінансів. 2023. № 4(77). С. 8-21.
14. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
15. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
16. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: Постанова від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>
17. Тарасенко А. Д. Міжнародний та національний досвід запобігання корупції. Науково-практична конференція. Дніпро: Політичні науки. 2023. С. 45-49.
18. Моніторинговий портал DOZORRO. URL: <https://dozorro.org>
19. Зайцев В. О. Співпраця України з державами Європейського Союзу у сфері боротьби з корупцією : кваліфікаційна робота магістра : 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів. Дніпро, 2025. 81 с.
20. Попов Г. В. Міжнародно-правове регулювання взаємодії у сфері запобігання і протидії корупції. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2012. Вип. 1. С. 135-142.
21. Дяченко О. П. Імплементация зарубіжного досвіду щодо формування антикорупційної політики України. Інвестиції: практика і досвід. 2017. № 21. С. 69-72.

References

1. Martynov D. Yu. (2020). The phenomenon of corruption in the public administration system: theoretical aspects of scientific discourse. Public administration: improvement and development. No. 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2020_8_13 [in Ukrainian].
2. Sociological research conducted in 2024 by the sociological company Info Sapiens "Corruption in Ukraine 2024: understanding, perception, prevalence". URL: https://www.sapiens.com.ua/publications/socpol-research/333/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_IS_NACP_2024_UKR.pdf [in Ukrainian].
3. On the prevention of corruption: Law of Ukraine of 28.12.2014 No. 77-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].
4. Code of Conduct for Law Enforcement Officials: Resolution 34/169 of the UN General Assembly of December 17, 1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282 [in Ukrainian].
5. Sukhonos V. V. (2015). Legal Measures to Combat Corruption in Ukraine in Modern Conditions: Scientific and Theoretical Aspects: Monograph. Sumy: University Book. 74 p. [in Ukrainian].
6. Kamlyk M. I., Nevmerzhytsky E. V. (1998). Corruption in Ukraine. Kyiv: Znannya. 186 p. [in Ukrainian].
7. Melnyk M. I. (2000). Bribery: general characteristics, qualification problems, improvement of legislation. K.: Parlam. vyd-vo. 256 p. [in Ukrainian].
8. Seryogin S. S. (2009). Social essence of corruption in state bodies. State. upr. and local. self-government: collection of scientific. pr. D.: DRIDU NAPU. Issue 3 (3). P. 202-207

- [in Ukrainian].
9. Trepak V. M. (2015). Peculiarities of the definition of the concept of “corruption”. Scientific. visn. Nat. acad. vnutr. prav. No. 4 (97). P. 181-196 [in Ukrainian].
 10. Belyaeva O. P. (2024). Corruption risks as a threat to the economic system of Ukraine. Modern challenges and sustainable development of economy and business: materials of the I All-Ukrainian scientific and practical conference (December 10, 2024, Zaporizhia). Zaporizhia: TSATU. 322 p. [in Ukrainian].
 11. The impact of corruption on economic growth. Office of Financial and Economic Analysis in the Verkhovna Rada of Ukraine, 2016. 24 p. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/12/feao_corruption_economy_a5_short_final.pdf [in Ukrainian].
 12. Vasina A. Yu. (2021). Public management and administration: conceptual principles and modernization: educational and methodological complex. Ternopil. 113 p. [in Ukrainian].
 13. Malinyak B. (2023). Corruption risks in budget expenditures: comprehensive approaches to prevention and minimization. World of Finance, № 4(77). P. 8-21 [in Ukrainian].
 14. Budget Code of Ukraine dated 08.07.2010 No. 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].
 15. On Public Procurement: Law of Ukraine dated 25.12.2015 No. 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> [in Ukrainian].
 16. On Approval of the State Anti-Corruption Program for 2023-2025: Resolution dated 04.03.2023 No. 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 17. Tarasenko A. D. (2023). International and National Experience in Preventing Corruption. Scientific and Practical Conference. Dnipro: Political Sciences. P. 45-49 [in Ukrainian].
 18. DOZORRO Monitoring Portal. URL: <https://dozorro.org> [in Ukrainian].
 19. Zaitsev V. O. (2025). Cooperation of Ukraine with the countries of the European Union in the field of combating corruption: master's thesis: 281 “Public management and administration”. University of Customs and Finance. Dnipro. 81 p. [in Ukrainian].
 20. Popov G. V. (2012). International legal regulation of interaction in the field of preventing and combating corruption. Combating organized crime and corruption (theory and practice). Issue 1. P. 135-142 [in Ukrainian].
 21. Dyachenko O. P. (2017). Implementation of foreign experience in the formation of anti-corruption policy of Ukraine. Investments: practice and experience. No. 21. P. 69-72 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.05.2025 р.

A. V. Harbinska-Rudenko, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
State Tax University
the Department of Financial and Tax Law
31 Universytetska St, Irpin, 08205, Ukraine
e-mail: prokyror.irpin@i.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0971-1234>

M. V. Glukh, Candidate of Juridical Sciences, Professor
State Tax University
Head of the Department of Financial and Tax Law
31 Universytetska St, Irpin, 08205, Ukraine
e-mail: marina_gluh@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6107-5415>

THE CONCEPT OF CORRUPTION IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM: THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS

Summary

The article reveals the essence and specific manifestations of corruption within the system of public administration. It emphasizes that corruption is one of the main threats to the effectiveness of public governance, undermining citizens' trust in governmental institutions, hindering economic development, and violating the principles of the rule of law. The article analyzes the main scientific approaches to defining the concept of "corruption," including the institutional, legal, and socio-political approaches. It is determined that corruption in public administration can manifest in various forms – from abuse of official position to making unlawful decisions in favor of specific individuals or groups.

The study explores the factors contributing to the spread of corruption in public authorities, among which are a low level of transparency, lack of proper oversight, imperfections in regulatory and legal frameworks, lack of political will for change, and low legal culture among officials. Particular attention is given to analyzing the consequences of corruption, including the deterioration of public service quality, budgetary losses, and the worsening of the state's international image.

Special focus is placed on the role of anti-corruption policy as a tool for ensuring integrity in the public sector. National and international mechanisms for preventing corruption are examined, including the functioning of anti-corruption agencies, the implementation of e-governance tools, the use of open data mechanisms, and active public participation in government oversight and monitoring processes.

The author stresses the need for a comprehensive and systemic approach to combating corruption, which should include not only punitive measures but also effective prevention, the development of ethical standards for public servants' behavior, and the enhancement of their responsibility and professionalism. It is concluded that the fight against corruption must become an integral part of public policy and management culture, contributing to the strengthening of democratic institutions, increasing transparency, accountability, and citizens' trust in government. Specific measures to improve the effectiveness of the state's anti-corruption policy are proposed.

Keywords: public administration, corruption, anti-corruption policy, corruption risks, abuse, financial control, public procurement, anti-corruption measures.